herpy

GEKKOER

Hemidactylus frenatus

Hemidactylus frenatus er en robust, nattaktiv gekko fra Sør- og Sørøst-Asia, som har fulgt med skip og last ut i hele tropene og i dag bor i husene i store deler av verden. Den klatrer på loddrette flater, jakter på insekter under lamper og kaller med et høyt, tikkende klukking. I terrarier er den sjelden, og den er best kjent som en invasiv art.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Common house gecko Tidligere navn: *Hemidactylus vittatus; Hemidactylus okinawensis*
Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**8-15 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**5-8 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Trelevende og klippelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**40 × 30 × 40 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Varmeplass	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**22-25 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**6-12 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**46-62 dager** ved 28-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Ikke vurdert (NE)**

Om arten

Hemidactylus frenatus er en liten, blekt gråbrun til beige gekko med nesten gjennomsiktig hud og hvit underside. På sidene av hodet løper en mørk stripe mellom øyet og neseboret, og den har gitt arten dens latinske navn: *frenatus* betyr "med bissel" eller "tøylet". Halen er rund i tverrsnitt og har tydelige belter av større, spisse skjell, som gir den et sagtannet utseende. Under tærne sitter brede lameller, slik at den kan løpe opp vegger og henge i taket.

Voksne dyr blir 8-15 cm inkludert hale, og hannene er som regel litt større enn hunnene. Det finnes ingen pålitelige tall for vekten. Levealderen er omtrent 5 år i naturen, mens angivelsene ellers når opp i omtrent 7 år. Faktaboksens øvre grense på 8 år er lånt fra den nærstående *Hemidactylus turcicus*. Arten ble beskrevet i 1836 av Duméril og Bibron etter dyr fra Java. Arten har flere synonymer, blant annet *Hemidactylus vittatus* og *Hemidactylus okinawensis*, og det er funnet to kromosomtyper, så arten kan ved nærmere undersøkelse vise seg å dekke flere nært beslektede former.

Gekkoen er en utpreget kulturfølger. Den bor på husvegger, på loft og bak lister og kommer fram etter solnedgang for å jakte på insekter som trekkes mot lamper. Den er kjent for stemmen sin: et høyt, tikkende "tjuk-tjuk-tjuk" på tre til fem toner, som hannene bruker til å markere territorium og under paringen. Hannene er aggressive mot artsfrender, og slagsmål ender ofte med bitt og tapte haler.

I terrarier er den sjelden, fordi den er vanlig og uten de fargene og tegningene som oppdrettere ellers verdsetter. I mange land er den dessuten en uønsket gjest: den spres lett med last og planter og fortrenger lokale gekkoer. Vil du holde arten, så vær ekstra nøye med at ingen dyr eller egg slipper ut.

Utbredelse og leveområde

Det opprinnelige området til *Hemidactylus frenatus* regnes for å være Sør- og Sørøst-Asia og de nærmeste øyene i Oseania. Kartet viser kjerneområdet: India, Sri Lanka, Bangladesh, Myanmar, Thailand, Kambodsja, Laos, Vietnam, Malaysia, Singapore, Indonesia og Filippinene. Det presise opprinnelige området er vanskelig å avgrense, fordi arten har fulgt med mennesker i lang tid, og utbredelsen oppgis ofte som stort sett hele tropene.

Utenfor Asia er arten innført. Den finnes i dag i store deler av Afrika (blant annet kysten av Øst-Afrika, Madagaskar og Maskarenene), i Australia, i Mellom- og Sør-Amerika, i Karibia og i USA, blant annet Florida, Texas og Hawaii. Spredningen har skjedd med skip, last og særlig importerte planter. Ankomsten til Maskarenene har nesten utryddet en gruppe på seks *Nactus*-gekkoer, hvorav tre nå er utdødd. De registrerte funnene på kartet er derfor spredt langt utover det opprinnelige området.

> **Naturlig utbredelse:** India, Sri Lanka, Bangladesh, Myanmar (Burma), Thailand, Kambodsja, Laos, Vietnam, Malaysia, Singapore, Indonesia og Filippinene.

LEVEOMRÅDE

I naturen lever *Hemidactylus frenatus* i varme, fuktige tropiske og subtropiske strøk: på trestammer, klipper og skogkanter, men langt oftere på hus, murer og andre bygninger. Den velger helst steder nær sprekker der den kan trekke seg tilbake. Om dagen sitter den skjult bak bark, lister og i sprekker, men den kan også bruke dagen til å varme seg. Etter solnedgang topper aktiviteten, og rundt midnatt er flest dyr ute.

Arten klarer seg best ved omtrent 26-35 °C, der den selv kan regulere kroppstemperaturen ved å velge sol eller skygge. Den har bare få tilpasninger mot vanntap og trives derfor dårligere i tørre strøk. Kulde og regn demper aktiviteten kraftig. Tallene til terrariet er et anslag ut fra dette og fra slektninger, for det finnes bare noen få utførlige stellbeskrivelser.

Stell

TERRARIET

Hemidactylus frenatus er sjelden beskrevet i fangenskap, så anbefalingene her er en vurdering ut fra levemåten og fra andre små, klatrende gekkoer. Et enkelt voksent dyr kan holdes i et terrarium på minst 40 × 30 × 40 cm (lengde × bredde × høyde). Et par trenger mer plass, for eksempel 60 × 40 × 40 cm, og med mange skjul. To hanner må aldri holdes sammen, og to hunner må man se an, for dyrene er territoriale.

Gekkoen sitter helst på loddrette flater og i taket, så innred med en bakvegg av kork eller stein, korkrør, flate barkbiter og noen sterke greiner. Sørg for flere sprekker å gjemme seg i, både i den varme og den kjølige enden. Som bunnsubstrat passer en blanding av jord uten gjødsel og kokosjord, litt sphagnum på den ene siden og noen blader oppå. Planter av pothos eller bromelier gir fuktighet og skjul.

Arten er en mester i å rømme. Den kan presse seg gjennom svært små sprekker, så alle åpninger, kabelgjennomføringer og skjøter må tettes med fint nett eller silikon, og lokket må sitte tett.

TEMPERATUR

Det finnes ingen gode, offentlig tilgjengelige temperaturtall fra fangenskap, så tallene her bygger på levemåten til arten og på at den selv regulerer kroppstemperaturen ved 26-35 °C. Hold 25-30 °C i terrariet om dagen og 22-25 °C om natten. Lag et varmt område på 30-32 °C, for eksempel med en liten varmepære i den ene enden, og la den motsatte enden være kjølig, slik at dyret kan velge.

Bruk en termostat og et digitalt termometer, slik at du kan måle både varm og kjølig ende. Temperaturer under 20 °C over lengre tid demper appetitt og aktivitet, og over 33-35 °C er for varmt. Sett terrariet vekk fra direkte sol. I kjøligere strøk kan arten gå i vinterdvale, men det finnes ingen dokumenterte erfaringer med vinterhvile i terrariet, så det anbefales ikke.

Les mer: Varme og temperatur Les mer: Vinterdvale og årstider

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Hold en luftfuktighet på omtrent 50-70 %, og spray terrariet lett en gang om dagen, helst om kvelden, så det er dugg på blader og steiner. Fuktigheten må kunne falle i løpet av dagen. *Hemidactylus frenatus* har bare få tilpasninger mot uttørking, så helt tørr luft er ikke bra, men konstant våte forhold gir mugg.

Gekkoen slikker dråper fra vegger og blader. Sett dessuten fram en liten, lav skål med friskt vann, som byttes daglig. Et hygrometer viser om fuktigheten holder seg.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Hemidactylus frenatus er aktiv i skumringen og om natten, og det finnes ingen dokumentert UVB-anbefaling. Et svakt UVB-lys for skyggedyr (Ferguson-sone 1) er en god sikkerhet hos beslektede, nattaktive gekkoer og også her, hvis det er mange skjul og plass til å unngå lyset. Uten UVB må fôret inneholde D3-vitamin.

Ha lyset på 12 timer om dagen styrt av en tidsbryter. Bruk ikke sterke spotlamper eller farget nattlys. Om natten skal det være mørkt.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

I naturen er *Hemidactylus frenatus* en allsidig jeger. Insekter og edderkopper utgjør mesteparten av kosten: kakerlakker, termitter, fluer, møll, biller, bier og veps. Den tar også snegler, litt nektar og sukkerholdige rester, og den spiser mindre gekkoer. I laboratorier er det også sett kannibalisme, men det er ikke observert i naturen.

I terrariet fôres den med levende insekter i en størrelse som er mindre enn avstanden mellom øynene på dyret: sirisker, små dubia-kakerlakker, bananfluer til de minste og av og til melormer eller voksmøllarver. Voksne dyr får insekter 3-4 ganger i uken, unger hver dag. Pudre insektene med kalk til de fleste måltidene og med kalk med D3 eller et multivitamin en gang i uken. Ta ut insekter som ikke blir spist. Mengder for arten i fangenskap er ikke dokumentert, så juster etter kondisjonen til dyret: halen skal være fyldig, men ikke tykk.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Hemidactylus frenatus er rask, nervøs og skal ikke håndteres. Den kan bite hvis den er stresset, men bittet er ganske svakt og harmløst for mennesker. Dyret kaster halen hvis du tar tak i den, og halen vokser ikke ut igjen i samme form. Skal et dyr flyttes, så bruk en liten boks. Den hopper raskt fra hånden, og dyr som slipper ut, er et problem.

Arten er territorial. Hannene kjemper innbyrdes og er mer aggressive enn de fleste andre gekkoer, også mot andre arter. Hold dyrene enkeltvis, eller en hann sammen med en hunn i et stort terrarium med mange skjul, og skill dem hvis den ene blir bitt eller hele tiden holder seg skjult. Hold aldri arten sammen med andre gekkoer, for den kan fortrenge dem og spise små dyr.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hanner er som regel litt større enn hunner og har en synlig bule ved halerota og en rekke porer foran kloakken. Kjønnet kan som regel ses hos dyr på over 4 cm. Dyrene er kjønnsmodne etter omtrent seks til tolv måneder. Sett bare hunner i avl når de er utvokste og i god kondisjon, slik at de ikke tappes for kalk.

PARRING

I tropiske strøk yngler *Hemidactylus frenatus* hele året, og i kjøligere strøk er det en sesong. En hann kaller med den tikkende stemmen sin, nærmer seg hunnen og berører henne gjentatte ganger med snuten, og han kan holde henne i nakken under paringen. Hunnen kan oppbevare sæd lenge, og angivelsene varierer fra opptil 36 uker til opptil ett år, og i laboratorier har én parring gitt opptil sju kull, så hannen kan flyttes ut igjen etter noen dager. Gi hunnen mye kalk og insekter gjennom hele sesongen.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger høyst to hardskallede, runde, hvite egg om gangen, tre til fire uker etter paringen. Det kan ligge opptil fire egg på ulike utviklingstrinn i eggstokkene, så det kan gå kort tid mellom kullene. Eggene klistrer delvis fast til underlaget og legges i sprekker, bak bark eller bak lister. Tall for antall kull per år fra fangenskap er ikke dokumentert, så de er ikke oppgitt

her. Sett opp korkrør, flate korkbiter eller bambusrør som egglegningssteder, slik at eggene enkelt kan flyttes. Egglegging tar på kreftene, så hold øye med vekten til hunnen.

INKUBASJON

Eggene kan klekkes i en liten boks med luftehull og lett fuktig vermikulitt eller perlitt. Eggene krever minst 28 °C for å utvikle seg, og inkubasjonen tar omtrent 46-62 dager. Faktaboksen oppgir derfor 28-30 °C, der den øvre grensen er et anslag. Arten har muligens temperaturavhengig kjønnsbestemmelse, men det er ikke bekreftet, så bruk ikke temperaturen til å styre kjønnet. Egg som faller sammen eller mugner, er døde.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er 5-6 cm lange ved klekking. Flytt dem straks til en liten, tett faunaboks med tørkepapir eller sphagnum, noen skjul og en liten vannskål, og spray daglig. Fôr med bananfluer og små sirisker pudret med kalk hver dag. Ungene vokser raskt og er kjønnsmodne etter seks til tolv måneder. Hold dem adskilt eller i svært små grupper av jevnstore dyr, for de kan bite hverandre, og de største kan spise de minste.

Helse og vanlige feil

Det finnes bare få veterinærerfaringer med *Hemidactylus frenatus* i fangenskap. De mest sannsynlige problemene er de samme som hos andre små insektetende gekkoer:

- For lite kalk og D3-vitamin, som gir bløte kjever, krumme bein og skjelvinger. Bruk kalk og et multivitamin, og vurder et svakt UVB-lys.
- For tørre eller for kalde forhold, som demper appetitt og gir hudproblemer og skjell som sitter fast på tær og halespiss. Gi et fuktig skjul, og løsne restene forsiktig med lunkent vann.
- Stress og bitt mellom dyr, særlig mellom hanner. Del dyrene, og gi mange skjul.
- Tapte haler etter håndtering eller slagsmål. Det er ikke farlig, men halen vokser ikke ut igjen i samme form.
- Utbrudd: dyr som slipper ut, tørker ofte ut og dør, og de kan bli til en hel bestand i varme strøk. Et tett terrarium er den beste forebyggingen.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig hale og godt grep. Kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser på flere uker eller virker slapp.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.